

”Samlat grepp nödvändigt beträffande nationella skattereformer”

Debatt

Publicerad: 2020-03-06 10:20

DEBATT – av Björn Forssén, advokat och juris doktor

I artikeln ”Det räcker inte med den s.k. sociala pelaren – det behövs en EU-skatt för att stoppa tiggeriet” (Dagens Juridik 2019-05-23) framhöll jag behovet av att införa en EU-skatt, varmed jag avsåg en allmän skatt som tas ut på EU-nivå och inte bara en koldioxidskatt. I artikeln ”Bidrag, ränta, pengar – så blir moms en förutsättning för EU-projektets framgång” (Dagens Juridik 2019-10-25) pekade jag på behovet av att se till att framför allt momsreglerna också bryts av mot begreppen bidrag, ränta och pengar.

Jag nämnde tidigare, att EU-kommissionen redan 2004 förordade införande av någon form av EU-skatt, det vill säga att EU skulle ges en egen beskattningsrätt, och att kommissionen då uppmanade rådet att arbeta med frågan. EU-kommissionen nämnde drivmedelsskatt, mervärdesskatt eller bolagsskatt som skattebaser. Frågan lades på is, och i samband med den EU:s långtidsbudget som ska gälla de närmaste 7 åren nämns inte införande av en EU-skatt. I stället diskuteras av miljöskäl en särskild skatt på plaster.

Idag diskuteras medlemskap i eller närmare anknytning till EU för Turkiet samt återstående balkanländer som ännu inte har anslutit till EU. Det ställer ännu större krav på att EU direkt ska kunna påverka länder som inte har en skatteadministrativ standard på samma nivå som exempelvis Sverige, när det gäller att åstadkomma en fungerande uppörd av skatt. Jag nämnde tidigare, att rådande system med att

medlemsländerna betalar en avgift till EU som sedan distribueras som bidrag till EU-länder såsom Rumänien och Bulgarien snarare stärker korrupsionen än leder till täckande av behovet av finansieringen av sociala trygghetssystem i dessa länder. Om exempelvis en EU-skatt på plast införs, hjälper inte det EU att direkt kunna sätta press på medlemsländer som inte sköter sina välfärdssystem. Att ta in exempelvis Serbien och Montenegro i EU är viktigt, för att bryta etableringen av en ryskinfluerad hegemoni i Europa, men det kan spräcka EU som projekt, om det bara leder till samma problem som jag tar upp avseende de båda EU-medlemmarna Rumänien och Bulgarien. Innan EU-projektet utvidgas med anslutning av nya medlemmar, bör Sverige ta upp frågan om införande av en EU-skatt.

Jag föreslår således ånyo, att Sverige på EU-nivå tar upp frågan om införande av en EU-skatt. Eftersom det i politiken talas om en nationell skattereform beträffande inkomstskatt, anser jag att det bör undersökas om det går att göra förenklingar beträffande företagsbeskattningen samtidigt.

En EU-skatt skulle lämpa sig väl som en del av en bruttoskatt. Då skulle också en gammal idé om att byta ut aktiebolagsskatten (bolagsskatten) mot en bruttobeskattning på företagets samtliga kostnader kunna fungera. I Tre aktuella skatteproblem, en artikel från 1976 av professor Carsten Welinder (artikeln hämtad 2020-02-07 på internet), nämns att en diskussion om det hade förts 10-20 år dessförinnan. En sådan åtgärd skulle, i enlighet med vad som anfördes i nämnda artikel, gynna företagen jämfört med idag, eftersom skatt på resultatet belastar de effektiva företagen, medan en bruttoskatt på företagets samtliga kostnader i stället träffar olönsamma företag hårdare. För övrigt bör enligt min mening i sistnämnda hänseende banker och finansieringsföretag bedriva en kreditvärdering avseende nya företagare, där ledaren, idén och nyckeltalen beaktas mer än idag – det vill säga bra idéer bör ges bättre möjligheter till extern finansiering av investeringar under ett uppbyggnadsskede så att nyföretagande får en verklig chans och inte bara avfärdas på grund av avsaknad av säkerhet.

En bruttoskatt enligt mitt förslag skulle dessutom kunna tas ut löpande som en definitiv källskatt – likt kupongskatten. Administrativt skulle bolagen slippa att lämna inkomstdeklarationer varje år. Om momsens inte bakas in i skattebasen för den bruttoskatt som jag föreslår, kan ändå bruttoskatten på kostnaderna och deklarerande av moms ske i två olika delar av en gemensam skattedeclaration – löpande under beskattningsåret (räkenskapsåret). Den enda kostnaden som skulle behöva särredovisas vore lönekostnaden – för redovisningen av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter. Det sker redan idag, och med mitt förslag skulle skattedeclarationen kunna ha en tredje del avseende skatteavdrag och arbetsgivaravgifter, i stället för att separata moms- respektive arbetsgivardeklarationer lämnas. I den del av skattedeclarationen som skulle avse bruttoskatten kunde lönekostnaden och arbetsgivaravgifterna dras av, så att inte dubbelbeskattning uppstår. Enligt min uppfattning är det inte möjligt att lägga in momsens i basen för bruttoskatten, så att en i princip gemensam skattebas för bolagsskatt och moms grundades på ett företags samtliga kostnader. Det skulle nämligen inte vara förenligt med mervärdesskatteprincipen att därmed inte ta ut moms på kostnadsmassan jämte ett vinstpåslag. I sådant fall vore det helt enkelt inte längre fråga om moms i EU-rättslig mening avseende den delen av skattebasen. Mitt förslag till en bruttoskatt för företagen innebär därför att basen för en sådan skatt,

beträffande de delar som EU-kommissionen nämnde 2004, skulle motsvara drivmedelsskatt, som är en bruttoskatt (punktskatt), och bolagsskatt, men inte mervärdesskatten, som fortsatt deklarerar sig i en separat momsdeklaration eller, vilket jag förordar av administrativa förenklings-skäl, i momsdelens av en gemensam skattedeklaration.

Om mitt förslag med en bruttoskatt för företagen genomförs, försvinner under vissa förutsättningar också behovet i de flesta fall av att privatpersoner ska lämna inkomstdeklarationer varje år, varvid jag också tar i beaktande fördelarna av att införa den så kallade boxmodellen för en enhetlig kapital- och fastighetsbeskattning, enligt nederländsk modell, som professorerna Sven-Olof Lodin och Peter Englund presenterade till Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO) i ESO-rapport 2017:4. Jag har kommenterat den tidigare i artikeln "Stabilt regeringsunderlag eller bristande låne- och bostadsbubbla" (Dagens Juridik 2020-01-02) samt i Tidningen Balans Fördjupningsbilaga nr 5 2017 (s. 8-13). Dessutom innebär mitt förslag att löntagarbeskattningen kunde ske som en definitiv källskatt, genom företagets redovisning av skatteavdrag i den tredje delen av skattedeklarationerna. Eftersom arbetsgivardeklarationer sedan 2019 lämnas på individnivå, bör det vara genomförbart om inkomstskatten för privatpersoner inte diversifieras i alltför många steg. Genom att kombinera en sådan reform med att nämnda boxmodell införs beträffande kapital- och fastighetsbeskattning, skulle de privatpersoner som alltför vore skyldiga att lämna inkomstdeklarationer utgöras endast av dem som har haft sådana inkomster från utbetalare som inte omfattas av kontrolluppgiftsskyldigheten.

Jag föreslår sålunda ett samlat grepp beträffande frågor om reformering av nationella skatteregler i Sverige och frågor i samband med EU:s långtidsbudget för de närmaste 7 åren. Det är uppbörden av skattemedel som ska leda till användningen av skattemedel. Det går inte att börja med sociala spelaren utan att ha finansieringen av målsättningarna med den klar. EU-projektet börjar att spreta i stället för att dessa förhållanden hålls ihop vid utvecklingen av EU-projektet. Det har varit för mycket debatt om vinster i välfärden, i stället för att stimulera till empiriska undersökningar av användningen av skattemedel, där det förhållandet sätts i relation till just frågor om en effektiv uppbörd. Jag har sedan 2015 sökt anslag till forskning avseende användningen av skattemedel, men hittills inte beviljats detta. Det är frustrerande, eftersom jag redan har hunnit ge ut fjärde upplagan av min bok *The Entrepreneur and the Making of Tax Laws – A Swedish Experience of the EU law*, där jag på 316 sidor introducerar i Sverige ämnet fiscal sociology (skattesociologi).

Jag nämnde tidigare, att stora delar av befolkningen levde under ett högst realistiskt hot om att förlora sina bostäder, om en regeringskris, till följd av att ett onödigt misstroendevotum i riksdagen skulle ha riktats mot arbetsmarknadsministern i frågan om avvecklingen av kontor hos Arbetsförmedlingen hade givit omvärlden intrycket att Sverige inte längre har något stabilt regeringsunderlag, ledde till ett sämre kreditbetyg för Sverige och därmed till högre räntor bland annat för lån till bostäder. Den risken var, som jag också nämnde, påspädd av den latent skatteskulden på hushållens uppskovsbelopp med kapitalvinst för bostadsförsäljningar, vilka enligt avsnitt 1.3 i ESO-rapport 2017:4 uppgick till sammanlagt nära 300 miljarder kronor för några år sedan, och som där beskrivs som alltmer svårhanterlig. Denna latent skatteskuld utgör en gökunge i sammanhanget och innebär att förslaget enligt ESO-rapport 2017:4, om att göra en reform som innebär att avdragsrätten för en

fastighetsägares avdragsrätt för låneräntor inte längre ska vara i princip obegränsad, bör genomföras så snart som möjligt.

Jag får till denna riskbedömning också lägga att en låne- och finanskris som den som utlöstes 2008 idag högst sannolikt även skulle leda tämligen omgående till en ekonomisk kris av samma dignitet som 1930-talets depression och inte stanna vid den recession som blev följden av låne- och finanskrisen 2008. Den bedömningen baserar jag på att andelen bolag där goodwillposten utgör mer än koncernens egna kapital har ökat kraftigt sedan 2008, något som berörs ingående av Björn Gauffin (verksam vid Kanton AB) och Sven-Arne Nilsson (verksam vid Deloitte och tidigare adjungerad professor vid Linköpings universitet) i artikeln Rörelseförvärv enligt IFRS 3 ... fjortonde året – spänningen stiger, vad kommer i IASB:s diskussionsrapport? Tidningen Balans Fördjupningsbilaga nr 1 2020 (s. 31-42). Jag anser att den omständigheten inte bara ökar angelägenheten av den reform som föreslås enligt ESO-rapport 2017:4, utan det gäller också att reformera företagsbeskattningen, vilket bör ske på EU-nivå enligt vad jag föreslår om införande av en EU-skatt, så att såväl den inre marknaden som finansieringen av EU-ländernas sociala trygghetssystem stärks.

Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson nämner i sin artikel uppgifter om goodwillposterna i företag globalt sett vilka enligt min uppfattning mycket väl i sig kan förväntas leda till börsras. För svenskt vidkommande noterar jag att de uppger, att mer än 39 procent av företagen på Stockholmsbörsen nu har goodwillposter som överstiger 50 procent av det egna kapitalet, och i många av dem är goodwill den största tillgångsposten i balansräkningen. De nämner också bland annat uppgifter i The Economist från hösten 2018-19 enligt vilka goodwillsumman för globalt noterade företag uppgår till 8 trillioner dollar (teradollar) att jämföra med 14 trillioner dollar i materiella tillgångar, och att ungefär hälften av de 500 europeiska och 500 amerikanska företagen med högst börsvärde har 1/3 eller mer av sitt redovisade egna kapital uppbundet i goodwill. De båda förvånas över att den initiala redovisningen av företagsförvärv och efterföljande redovisning av goodwill inte är ett återkommande fokusområde på EU-nivå, genom Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA), och hos de nationella övervakningarna. De båda artikelförfattarna noterar också att goodwill är en post som egentligen är okänd till sitt innehåll, eftersom den består i en blandning av förväntade synergier från genomförda förvärv, personal och även andra ej identifierade immateriella tillgångar, där det på sin höjd kan föreligga en förhoppning om att den ska leda till framtida vinster. IASB:s (International Accounting Standards Board) diskussionsrapport, vilken förväntades bli utgiven i februari 2020, kommer för övrigt enligt artikelförfattarna sannolikt att innehålla argument både för och emot ett återinförande av avskrivning för goodwill. Enligt min uppfattning skulle ett återinförande av avskrivning för goodwill skapa en bubbla också på aktiebörserna, om det inte redan är fallet.

Jag delar de farhågor som de båda artikelförfattarna anför beträffande att balansräkningarna hos börsföretag i Sverige och globalt innehåller en relativt sett väsentlig del goodwill. Emellertid bör detta också, såväl på EU-nivå som i Sverige, sättas i relation till risken för en ny kris på bolånemarknaden. En ny låne- och finanskris leder enligt min mening snabbt även till en djup ekonomisk kris – det vill säga till en depression snarare än en recession – och börsras nästa gång, eftersom börsbolag världen över är svåra att värdera och sannolikt många gånger är

övervärderade, genom att goodwillposterna numera är så stora som de är i dessa bolags balansräkningar.

Sålunda föreslår jag att ett samlat grepp beträffande frågor om reformering av nationella skatteregler i Sverige och frågor i samband med EU:s långtidsbudget för de närmaste 7 åren tas i ett sammanhang där också nämnda problem avseende goodwillposterna i börsbolagen behandlas såväl av ESMA som av den svenska regeringen.